

La recuperació de les festes de barri, dels anys setanta ençà. Darreres evolucions del concepte «festiu»

Jordi Pablo

Estudis de la cultura popular

La «festa» ha estat en les darreres dècades un mitjà d'expressió col·lectiva essencial en la consolidació d'unes relacions cíviques massa temps restringides. L'esclat de «recuperacions» vist amb una mínima distància temporal, s'ha fet amb més o menys fortuna. En l'article es donen elements de reflexió sobre quins són els límits o relacions espacials de la festa (de barri, de ciutat, de comarca...), quins són els elements que defineixen la seva estructura i, en darrer terme, quins són els reptes de futur que té la «festa»

«Party» has been a way of collective expression during the last decades. Since the 1970's Catalonia has succeeded in recovering parties. This article explains this situation as well as the elements of party structure, spaces (quarter, city, region,...) and future defiances, for example, the relation between «art», «party» and «mass media».

L'interès personal per les manifestacions festives a aquest costat del Mediterrani ve de lluny. Encara són intensos els records familiars de xafigor ambiental i de peus adolorits d'anar a «veure carrers», a les festes majors del barri de Gràcia a Barcelona, els anys 50 i 60. Intensitat en els records potser més intransferibles de revetlles de terrat, de bidons d'orxata de xufla consumits àvidament fins a la indigestió, correcames, piules, mistos «garibaldi»... Records, en definitiva, mancats de qualsevol objectivitat.

Les inquietuds adolescents i alguna habilitat en les arts plàstiques em portaren a especialitzar-me en aquest sector de la cultura, que vaig viure intensament i que em va portar a partir de l'anomenat Art Conceptual, Art Povera, Art Objectual, a qüestionar-me radicalment la pràctica artística, i malgrat que durant més de deu anys no he deixat de desenvolupar fins a les darreres conseqüències aquells plantejaments, he buscat uns continguts, unes finalitats, menys universalistes i personals en el terreny de la cultura popular.

La reflexió sobre els conceptes de mite, de ritual i de festa, i la percepció del fet que les expressions col·lectives d'aquests fenòmens tenen mecanismes semblants, tant si es tracta de mites actuals com de pervivències mítiques d'orígens incerts, varen ser el desencadenament d'una actitud

personal, que avui perdura, d'anàlisi i reflexió, de voluntat de síntesi en definitiva.

Tipologies i límits espacials

Existeix un veritable laberint semàntic quan es tracta de qualificar les festes. Sembla com, si a mesura que el grup social promotor de l'acte festiu és més petit, la tendència a qualificar la festa de «major» sigui més gran, i per contra, a mesura que la festa és més massiva i ciutadana, es tendeix a designar-la amb un nom propi (la Mercè, Santa Tecla, Sant Narcís) més que pel seu caràcter. Allò que la festa d'estiu era la «major» i la d'hivern la petita, contrasta amb el fet que sovint hi ha festes de carrer, majors, i altres que són festes de carrer dins la festa major del barri corresponent. En qualsevol cas es fa difícil reflexionar sobre les festes de barri, sense parlar de les de ciutat a què corresponen i, fins i tot, les relacions de dependència o competència en àmbits més amplis.

D'altra banda, festes més específiques com ara el Carnaval o la Cavalcada de Reis, acostumen a tenir més vitalitat tan sols quan el grup impulsor és d'un barri en concret. Sovint moltes festes de barri estrictament locals esdevenen, per l'oportunitat de l'evolució, festes de caràcter més representatiu, de ciutat o de comarca.

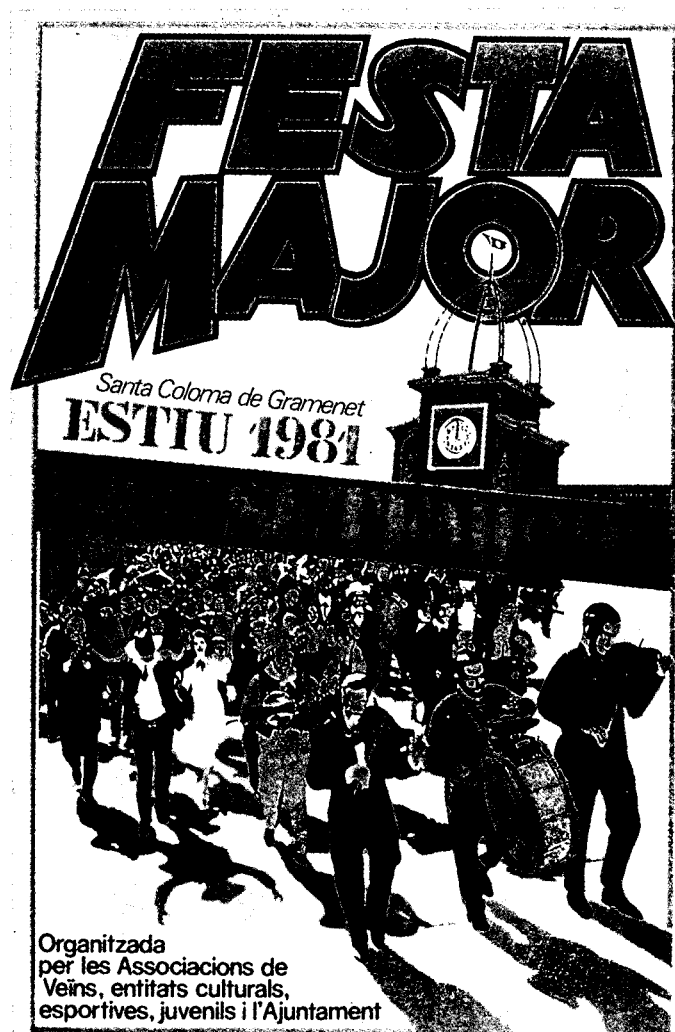
La definició dels elements diferencials i genèrics alhora, constitutius de qualsevol festa de barri és un terreny apassionant, carregat de verbs singulars (guarnir, transformar, anar, passar, menjar, cremar,...). Els diferents elements d'un programa de festes podrien explicar-se per mitjà de l'equació algebraica següent:

L'espai concret, és a dir, els llocs on cíclicament es produeix l'esdeveniment festiu (carrer, plaça, bosc, recorregut,...), (+) el mite de referència (és a dir, la repetició cíclica, l'advocació) (+) l'autogestió veïnal o associativa, més o menys, l'ajut municipal, és igual a la modificació o el guarniment d'un espai (+) els actes participatius (+) els actes d'escenari (espectadors) (+) els àpats col·lectius.

Aquesta equació podria complementar-se amb un sistema de tres eixos de coordenades on poder situar qualsevol acte festiu. El primer eix temàtic té en un extrem «la transgressió» aleatòria d'espai, de temps o de manera, i en l'altre «l'espectacle» o el ritual codificats. El segon eix té en un extrem l'associacionisme de base, en les seves unitats primàries, la colla d'amics o de bar i, en l'altre extrem, la influència dels estaments de poder públic, ja siguin religiosos o civils. El tercer eix determina en un extrem el grau màxim de diversitat, de singularitat en l'acte festiu, i en l'altre, el grau d'uniformitat, l'acte festiu més generalitzable i arquetípic.

Festa i canvis socials. Balanç de les darreres dècades

Amb un títol similar «La cultura popular als municipis, al cap de deu anys», el mes d'abril de l'any passat l'Ajuntament de Vilanova va convo-

car una jornada per debatre la qüestió. Per als qui vàrem tenir la sort d'haver participat en el mateix lloc deu anys abans, en unes primeres jornades de reflexió sobre el tema, aquesta segona trobada estava carregada de significats. Poc es podria afegir el que allí es va debatre, si més no transmetre la sensació contradictòria de desencís per les tendències a l'esclerosi i la burocratització, i de satisfacció per la descoberta de nous elements festius avui consolidats.

El cert és que dels anys setanta ençà cal constatar uns canvis substancials en les condicions socials i d'expressió, que pel fet que van influir en tota la vida col·lectiva, lògicament també varen ser essencials per a la transformació dels hàbits festius. L'arribada de la democràcia representa, per exemple, el retrobament i l'ús de la plaça com a lloc emblemàtic d'expressió i comunicació col·lectives.

Si en el llarg període franquista, la festa va esdevenir sovint un acte de resistència cultural que tenia poques

possibilitats d'evolució, a partir de l'adveniment dels ajuntaments democràtics apareix una veritable febre de «recuperació», sortosament avui superada, i de balanç sovint contradictori. A manca d'un estudi més acurat, es detecta, per exemple, una forta tendència a la banalització en les recuperacions, i l'aparició d'un gènere festiu que escenifica feines o oficis rurals desapareguts, de sentit clarament regressiu. Caldria tenir en compte que el mecanisme pel qual un objecte o un ofici que perden la seva raó funcional, esdevenen sovint una activitat de caràcter festiu o de joc (com seria el cas del tir amb arc o més en general de la caça), té sentit, en la mesura que l'activitat en si es fa més «abstracta», és a dir, que estilitza la seva formalitat. Quan per contra, el que es procura és l'ostentació dels atributs més anecdòtics, el perill de devaluació és evident.

D'altra banda, en el període pre-democràtic apareix el fenomen de la «festa reivindicativa», de caràcter sovint molt atomitzat referida quasi sempre a barris marginats, que ha estat molt poc analitzada, i que posteriorment, en perdre part del seu significat i coincidint amb la crisi de les associacions de veïns, s'ha transformat en la base d'algunes de les activitats festives veïnals.

Probablement un dels elements més criticables en aquesta anàlisi apressada sigui el tractament que els ajuntaments d'una majoria de ciutats que envolten Barcelona i, molt particularment de la mateixa capital, han tingut respecte al suport i dignificació de les festes de barri. El balanç és que la descentralització de la gestió d'aquestes activitats, que, aparentment, era una manera de donar-los suport,

s'ha convertit en un parany que les situa d'una manera permanent en el terreny del *ghetto*, en un fenomen cultural només explicable des de la marginalitat, que es considera amb benevolència, però que no es tracta de dignificar amb la mateixa intensitat que les festes organitzades de caràcter institucional.

Així, doncs, com a conseqüència de la fragilitat associativa de les comissions de festes d'una banda, i la competència institucional, a partir d'algunes activitats festives dirigides, fan que el voluntariat sorgit de les associacions veïnals de carrer tendeixi a desaparèixer. El reconeixement i la potenciació d'aquest voluntariat i de la festa en si, com a part d'un patrimoni cultural i, especialment, d'un patrimoni cívic vital per a la comunitat, és, doncs, un factor imprescindible per evitar la desaparició d'aquestes activitats festives.

És significatiu que en la divulgació pública d'una enquesta sobre l'oci en l'espai metropolità realitzada l'any 1989 per l'empresa Iniciatives S.A., vinculada a l'Ajuntament de Barcelona, es fa un catàleg de quinze activitats bàsiques del temps lliure (cinema, «copes», esports, zoo, circ,...) i on la Festa (de barri o ciutat) no apareix com a concepte, tan sols com una de les modalitats per anar a ballar. Tanmateix, més recentment, l'any 1991, en l'enquesta realitzada pel Gabinet d'Estudis Socials, per encàrrec de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, es cau en el mateix parany, i dels trenta conceptes de temps lliures aportats, la festa tampoc no hi apareix. Sembla que es tendeixi a considerar el ciutadà del futur, més com un consumidor potencial i exclusiu,

que com un voluntari de relacions cívi-ques. Per entendre'ns, sembla que els animadors sòcio-culturals i els locals de «moda» tinguin que substituir necessàriament la comissió de festes. Enfront d'aquesta opinió, hi ha els qui pensen que la vitalitat d'un col·lectiu social es mesura per la capacitat de donar-se gust, d'una manera més o menys autogestionada.

Un darrer element que s'ha de tenir en compte en l'anàlisi de la qüestió és el potencial d'activitats festives aportat pels importants col·lectius d'immigrants, especialment en les comarques metropolitanes. També en aquest cas, els ajuts sembla que han anat més en la direcció del tractament «polític» que en el del veritable suport cultural. És poc comprensible, per exemple, com una mateixa manifestació com ara les processons de Setmana Santa, en el cas del barri de la Mina, té el suport del Departament de Presidència de la Generalitat, mentre que els «Armats» de Martaró, el tenen del de Cultura.

Festa i mitjans de comunicació

El balanç del paper dels mitjans de comunicació en la sensibilització cívica i la reflexió pública dels fenòmens festius, tampoc no és excessivament engrescadora. En general, les retransmissions en directe de cavalcades o rues, mancades de guió, es converteixen en infantils i pesades. Pel que fa als documentals divulgatius i els reportatges en general són escadussers i no excessivament documentats. L'únic programa que, encara que en una sintonia marginal —Canal 33—, manté un acceptable nivell d'informació setmanal, és *Víbria*; llàstima que els petits documen-

tals que són l'element destacat del programa contenen sovint unes dramatitzacions i uns efectes de narració audiovisual tan simplistes i discutibles que en ocasions freguen el ridícul.

L'element que sembla tenir un paper bàsic en la consolidació de l'oferta festiva sembla ser les televisions locals. Malgrat les nombroses experiències, no ha estat fins ara possible aconseguir uns sostres d'audiència significatius en l'espai metropolità. Existeixen, però, experiències no gaire llunyanes, en què la televisió local ha esdevingut un element aglutinador i dinamitzador imprescindible.

La relació entre art i festa

Existeix una crisi de valors dels models de multimèdia universal. Al flux aparentment imparable de cultura homogeneïtzadora de la televisió universal s'oposa un reflux emergent de generació d'imatges, de notícies i de comunicació atomitzada i assequible, prop del vídeo domèstic: la televisió local.

D'altra banda i enfront de la cultura audiovisual dominant, es tendeix a valorar cada vegada més l'acció directa, l'espectacle en viu, el teatre en el seu sentit més ampli.

El creixent augment del temps lliure i les perspectives d'una societat de l'oci fan, d'altra banda, que la festa com a concepte cultural tingui totes les perspectives de futur. De la mateixa manera que el treball és en certa manera la projecció col·lectiva de la realitat, la festa és la projecció col·lectiva del sobrenatural, de la fantasia, de l'art.

Així doncs, la festa esdevé un mitjà de comunicació propi, amb les seves lleis i les seves finalitats socials pròpies. Als clàssics mitjans —cinema, ràdio, televisió i premsa—, cal afegir-hi com a mínim, l'exposició i la festa.

De les relacions entre art i festa, n'existeixen nombrosos antecedents, anteriors al segle xx, quan era freqüent aquesta relació. El culte malaltís a la personalitat característic de l'art del segle xx, és probablement un dels principals motius del divorci d'aquesta relació. En les darreres dècades, les tendències artístiques que han reivindicat el valor de l'efímer i de la instal·lació o l'espai total, s'acosten al concepte d'ús de l'espai propi de la festa. Probablement hi ha una raó inexplorada i més primària, que dona suport a aquesta síntesi, i que és la relació entre mite i poesia, que tan bé ha descrit Octavio Paz en molts dels seus treballs.

Perquè es produeixi aquesta síntesi, s'ha d'eliminar el tòpic que fa que l'«intel·lectualitat» tracti amb distant benevolència el fenomen. D'altra banda, és necessari que els agents productors d'aquestes activitats no es quedin en l'autoconvenciment fatalista d'un producte de baixa qualitat.

Apunts per a una bibliografia recent

L'estudi de l'origen, l'evolució, l'actualitat i les possibilitats de futur

de les activitats festives, ha estat una preocupació doblement fragmentada. Fragmentada per la geografia, perquè una majoria d'estudis d'aquestes matèries tenen inevitablement i potser necessàriament, un caràcter local, i fragmentada pels diferents tipus de mètode, històric, antropològic, sociològic, etc. En els darrers anys i com un efecte de la revitalització de les festes com a manifestació cívica i cultural, ha aparegut una generació d'estudiosos que, d'una manera més o menys espontània, han anat inventariant i editant monografies sobre la qüestió. D'altra banda, s'han fet reedicions de la majoria de treballs clàssics.

Pel que fa a les jornades i els congressos específics sobre temes festius, un dels primers fou el ja citat «Ir. Curs: La Festa al Carrer» a Vilanova, l'agost del 1980.¹ L'any 1981 i 1982 se celebrà el «Ir. Congrés de Cultura Tradicional i Popular»,² fet cabdal per a tots els sectors, i especialment per als directament implicats en les activitats festives. L'any següent, el juny de 1983, la ciutat d'Hospitalet, que vivia una interessant experiència de redefinició festiva a partir de les comissions de festes dels barris, convocà una «Jornada sobre les festes majors».³ L'any 1987 a Sabadell es faria una convocatòria de característiques semblants.⁴ Posteriorment, i en diferents centres de formació socio-cultural i d'animació, s'han fet nombrosos cursos de caràcter més aplicat; en l'àmbit universitari i en l'aspecte més metodològic cal destacar la *Guia de treball per a l'estudi de festes*, publicada a la revista *Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, sobre un treball presentat pel Departament d'Antropologia Cultural de la Facultat de Lletres de Tarragona, al col·loqui sobre l'estudi de la

1. Ajuntament de Vilanova, *I Curs La Festa al carrer*. Vilanova: 1980.

2. Generalitat de Catalunya, *I Congrés de cultura tradicional i popular*. Barcelona: 1981-1982.

3. Ajuntament de l'Hospitalet, *Seminari sobre les festes majors dels barris*. L'Hospitalet: 1983.

4. Ajuntament de Sabadell, *Trobada de comissions organitzadores de festes majors de barris*. Sabadell: 1987.

5. Arxiu d'Etnografia de Catalunya, *Arxiu d'Etnografia de Catalunya/5. Festes*. Universitat de Tarragona. Tarragona: 1982.

6. XVI Congreso de Filósofos Jóvenes, *Antropología de las fiestas populares*. Sevilla: 1979.

7. CÓRDOBA, Pierre (compilador), *La fiesta, la ceremonia, el rito*. Universidad de Granada. Casa de Velázquez. Granada: 1990.

8. Universidad de Alicante, «El Tiempo Festivo». Número monogràfic de la Revista *CAMPUS* núm. 9. Alicante: 1986.

9. RODA, F.; VALLVERDÚ, F.; DALMAU, F. i altres, «Polèmica encetada en motiu de la supressió del Corpus». *Avui* (10-19 de juny) (6 de juliol), Barcelona: 1982.

Cultura Popular que es va realitzar a Saifores (Baix Camp) el juny de 1981.⁵

En l'àmbit peninsular, cal destacar el celebrat a Sevilla l'abril de 1979,⁶ el congrés de Granada sobre «La fiesta, la ceremonia, el rito», el 1987,⁷ i el d'Alacant, el 1986.⁸

Pel que fa a les polèmiques periòdiques i les sèries d'articles publicats en els darrers anys, cal destacar la generada amb motiu de la desaparició del Corpus,⁹ la polèmica sobre el significat del Nadal,¹⁰ i molt especialment la generada amb motiu de la Llei de supressió dels espectacles amb braus.¹¹ Tanmateix, cal destacar l'esforç sistemàtic que alguns autors com Bienve Moya¹² han fet per mantenir un debat, sovint amb menys ressò de l'esperat, per desgràcia.

L'eliminació d'algunes festes tradicionals en el calendari laboral anual, provocà també una agra campanya,¹³ que aparentment ratllava l'absurd. D'una banda, tots els indicatius del futur del treball assenyalen la tendència a la progressiva reducció de les jornades de treball, fins i tot s'albira un futur d'alternança entre períodes de treball i d'atur en la vida laboral activa de cada ciutadà; en aquest context, la festa mateix es preveu com un sector d'activitat. Com a conseqüència, reduir festes provoca més atur, i augmentar-les el redueix. Aquella polèmica tan sols seria lògica en el sentit de voler uniformar cultural i sociològicament els ritmes vitals i de calendari.

En el terreny dels números monogràfics de revistes cal destacar el de la revista *L'Avenç* (gener de 1986), que aporta uns criteris metodològics per a l'estudi de les festes des del punt de vista dels historiadors,¹⁴ i el quadern

10. BROSSA, Joan, «Sols-ticio de invierno sin más». *El País*. Barcelona: 1983.12.18. Rèpliques de diversos autors sobre el significat del Nadal, *El País* (83.12.24-25-30) / *Avui* (84.93-19), Barcelona: 1983-84.

11. PITT-RIVERS, J. A. GABRIEL y GALÁN i altres, Polèmica sobre els toros, amb motiu de la mort del torero Paquirri a el diari *El País*, el 1984.

DELGADO RUIZ, M. A. GONZÁLEZ i altres, Polèmica amb motiu de la promulgació de la Llei de protecció dels animals per part de la Generalitat de Catalunya, a la premsa de Catalunya, el 1988.

12. MOYA, Bienve, Diferents articles apareguts entre 1990 i 1991, principalment al *Diari de Barcelona* i al diari *Avui*.

13. Polèmica pública entre els anys 1988 i 1989, amb gran quantitat de manifestos, articles, debats a la ràdio i la televisió. El 18 de gener de 1990, i com una de les darreres manifestacions, es realitza al Palau de la Música un important acte d'afirmació a favor del manteniment del Calendari Tradicional de Festes.

14. «La Festa a la Catalunya Moderna». *Avenç*, núm. 89. Barcelona: 1986.

15. *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*. Quadern central: *La Festa*, E. Delgado, J. Pablo, B. Moya, et altri. Barcelona, abril-juny, 1987.

16. MAÑÀ, Josep i altres. Caixa d'Estalvis de Barcelona/Obra Social. Sèrie d'Exposicions itinerants: 1981. Ara ve Nadal. Recull de tradicions del solstici d'hivern. 1981. La porta de l'estiu. Sant Joan, les festes del foc. 1982. La tardor, recull de tradicions, activitats i costums... 1983. Les festes de primavera.

17. CARDINI, Franco, *Días Sagrados. Tradición popular en las culturas Euromediterráneas*. Barcelona: Argos Vergara, 1984. (1a ed.: Roma, 1983).

18. FÀBREGAS, X.; BARCELÓ, P. *Cavallers, dracs i dimonis*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat, 1976. Cat. Visió, 12. *Tradicions, mites i creences dels catalans*. Barcelona: Edicions 62, 1979.

19. BARRERA, Andrés, *La dialéctica de la identidad en Cataluña. Un estudio de antropología social*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1985.

20. GIL CALVO, Enrique, *Estado de Fiesta*. Barcelona: 1991.

21. Carrutxa. Centre de Documentació sobre Cultura Popular de Reus, ha editat, a banda de l'esmentada revista, nombroses monografies, entre les quals destaquen: PALOMAR, S., *El ball de diables al Baix Camp*. Reus: 1987. SOLANA, R., *Llibre dels gegants i altres entremesos*. Reus: 1987. ANGLÈS, M; PALOMAR, S., *Petita guia de la festa major de Reus*. Reus: 1991.

central de la revista *Barcelona. Metròpolis Mediterrània* (abril-juny de 1987), d'un caràcter més interdisciplinari.¹⁵

Pel que fa a les exposicions, cal destacar, pel seu caràcter itinerant, la sèrie sobre les quatre estacions entre els anys 1981 i 1983.¹⁶

Pel que fa a les publicacions en format de llibre o fullet, la diversitat i la quantitat han estat substantives. En el terreny de la teoria de la festa, probablement algunes de les reflexions més significatives han estat el treball editat a Itàlia el 1983, de Franco Cardini, *Días sagrados*, una lúcida reflexió sobre els significats més primaris dels cicles festius en el Mediterrani, i la seva «salut», en el context productiu i de lleure de la societat italiana actual.¹⁷ En aquesta direcció d'interpretació cal situar els treballs de Xavier Fàbregas.¹⁸ Andrés Barrera publicà el 1985 un extens i rigorós treball sobre el fenomen dels aplecs a Catalunya.¹⁹ Més recentment, l'any 1991, el sociòleg Enrique Gil Calvo ha publicat *Estado de fiesta*, una reflexió personal entre la sociologia i la semàntica sobre la naturalesa, el sentit i les funcions de la festa amb un interessant èmfasi sobre el punt de vista del poder polític i la festa, però per contra amb una anàlisi més superficial dels agents organitzadors i promotors del fenomen festiu.²⁰

Les monografies locals han estat molt més abundoses que els treballs teòrics, i, en general aporten una necessària documentació històrica o de tradició oral, però poques vegades es reflexiona sobre el sentit actual de l'activitat festiva analitzada. Probablement, la valuosa excepció siguin les publicacions de l'associació *Carrutxa* de Reus, que d'una manera siste-

màtica i amb una vinculació directa amb els grups organitzadors i actors d'activitats festives, des de la revista d'aquest mateix nom, o en les ja nombroses publicacions, mantenen des de l'inici dels anys vuitanta fins avui una trajectòria modèlica.²¹ Dels treballs més acadèmics publicats recentment destaca el de Belén Solé, *Festa i ideologia a Lleida*, una acurada anàlisi sobre l'evolució de les festes populars a Lleida, en el període de 1875 a 1911, a partir d'un material documental poc utilitzat però que és una font d'informació pràcticament inesgotable: les notícies d'activitats festives a la premsa local.

De les publicacions de caràcter més institucional, cal destacar les de caràcter monogràfic dedicades a gegants,²² o al Corpus —Girona—,²³ de les de caràcter més general i de reflexió sobre el calendari festiu. L'Ajuntament de Barcelona inicià els anys 80 una sèrie de «Quaderns de divulgació», i alguna publicació de caràcter més extens, que, malauradament, no han tingut continuïtat.

L'arxiu festiu

La necessitat i l'oportunitat d'un tipus d'entitat a cavall de la teoria i la pràctica, a mig camí de la universitat i les comissions de festa, és una inquietud compartida per molts dels que d'una manera o altra vàrem estar en la redefinició festiva dels anys vuitanta i que vàrem patir la dispersió sistemàtica de fonts documentals, essencials per entendre en cada cas l'evolució festiva, i definir amb un mínim de rigor hipòtesis de futur. Les dues últimes finalitats d'aquesta iniciativa eren i són:

A. Procurar augmentar la qualitat i

el sentit de modernitat i de futur de les manifestacions festives, especialment en llocs que, com l'espai metropolità de Barcelona, han sofert unes transformacions socials traumàtiques, entenent aquestes manifestacions com uns actes essencials de convivència, de civisme, d'identitat i de relació entre els diferents grups socials.

B. Establir un sistema d'inventari d'una part important del patrimoni de la cultura popular, que fins ara té una documentació molt dispersa i fragmentada. Actualment, per exemple, no hi ha cap institució que reculli sistemàticament la documentació (programes de festa, cartells...) que generen les comissions de festa dels barris de les diferents ciutats.

Aquesta entitat podria, com a primera mesura, intentar aglutinar els arxius personals de diferents estudiosos i inventariar el material dispers, acumulat per diferents col·leccionistes particulars de programes i cartells de festa. Com també, per exemple, el material provinent del calendari de festes,²⁴ que pel que sembla no ha tingut continuïtat.

El projecte es va posar en funcionament l'any 1987, aplicat a una ciutat complexa com l'Hospitalet, va generar un mètode propi, confeccionat per les persones de procedència diversa que hem format part dels successius equips de treball. Es va establir un sistema de captació de documentació, de relació amb els informants (especialment amb les comissions de festes), i es va aplicar un embrionari sistema d'informatització de la documentació que s'ha demostrat que és eficaç. El projecte resta avui temporalment congelat per dificultats de sintonia entre les diferents

entitats promotores de la iniciativa en l'àmbit local. La proposta, en un sector geogràfic més ampli, metropolità o en general de Catalunya, resta, doncs, oberta.

En el terreny del desenvolupament qualitatiu del concepte de «festa», més que com a substantiu, com a adjectiu (festiu) aplicat a la projecció imaginativa del substracte mític col·lectiu, i en una perspectiva de modernitat i de futur, és encara quasi tot per fer. En aquest context, l'àmbit geogràfic del barri és el graó més primari, i probablement el més important, per aconseguir que la festa esdevingui un fenomen cultural que ajudi a superar l'endèmic divorci entre cultura culta i cultura popular. Les experiències de la dècada passada han de servir per no caure en errors de creixement «recuperador» desproporcionats, i en general, per augmentar la qualitat del producte festiu.

En aquesta perspectiva, tots els mètodes d'anàlisi són necessaris i tenen un terreny complementari suggeridor. Especialment valuós és l'esforç de cada un dels molts estudiosos autodidactes vinculats a alguna associació organitzadora de festes, que volen anar més enllà en la comprensió, tant del passat com del futur del fenomen festiu viscut intensament. Des del modest col·leccionista de programes de festa del barri propi, fins a l'universitari que va més enllà de la tesi «lluïda», distanciada i neutra, passant per l'artista plàstic o l'escriptor que vol anar més enllà del seu propi culte a la personalitat, hi ha un terreny comú per ajudar a realitzar aquest salt qualitatiu.

22. Amics dels Gegants de Matadepera, *Gegants, aportació de Matadepera al nostre folklore*. Barcelona: Caixa d'Estalvis de Terrassa, 1982.

AMADES, Joan, *Gegants, nans i altres entremesos*. Arxiu de Trad. Pop. Barcelona: 1983.

MURLÀ i GIRALT, J., *Gegants i altres entremesos de la Garrotxa*. Olot: Patronat d'Estudis H. d'Olot, 1984.

ALCALDE, G., *Mostrari fantàstic. Gegants, caps grossos i bestiar*. Olot: Ed. Municipals d'Olot, 1985.

23. TAIRÉS, Josep, *El llibre del Corpus*. Girona: Diputació de Girona, 1990.

24. PABLO, Jordi, *Calendari de Festes i Tradicions*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, «Quaderns de Divulgació Cultural», 1980. *La Festa de la Mercè*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, «Quaderns de Divulgació Cultural», 1984.

PABLO, Jordi, *Barcelona, l'any festiu*. Barcelona: Aj. de Barcelona/Ed. Plaza & Janés, 1987.

FABRE, Jaume, *El Carnaval de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, «Quaderns de Divulgació Cultural», 1980/81/82.

F. Serveis de Cultura Popular. *Calendari de Festes de Catalunya, Andorra i la Franja*. Barcelona: Alta Fulla. Fundació Serveis de Cultura Popular, 1989.